
«ԿՈՎԿԱՍԻ ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐՄԱՆ 140-ԱՄՅԱԿԻՆ ՆՎԻՐՎԱԾ
ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎ
«ԲԱՐԵԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅՈՑ ՄԵՋ»

ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի Նոր պատմության բաժինը նույնմբերի 16-ին կազմակերպել էր հիբրիդային միջազգային գիտաժողով «Բարեգործությունը Հայոց մեջ» խորագրով, որը նվիրված էր «Կովկասի Հայոց բարեգործական ընկերության» հիմնադրման 140-ամյակին:

Մասնակցության հայտ էին ներկայացրել շուրջ երկու տասնյակ հետազոտողներ ոչ միայն Հայաստանի Հանրապետությունից, այլև՝ Ռուսաստանի Դաշնությունից: Գիտաժողովին ներգրավված էին մասնակիցներ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտից, Ն. Գ. Չերնիշևսկու անվ. Սարատովի ազգային հետազոտական պետական համալսարանից (ՌԴ), Պյատիգորսկի պետական համալսարանից (ՌԴ), ԳԱԱ Մ. Աբեղյանի անվ. գրականության ինստիտուտից, «Հայոց ցեղասպանության թանգարան-ինստիտուտ» հիմնադրամից, ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետից, Շիրակի հայագիտական հետազոտությունների ինստիտուտից և ԳԱԱ Հ. Աճառյանի անվ. ինստիտուտից:

Գիտաժողովի մասնակիցներին բացման և ողջունի խոսքեր հղեցին ԳԱԱ հայագիտության և հասարակական գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս-քարտուղար, ակադեմիկոս Յուրի Սուվարյանը, Պատմության ինստիտուտի տնօրեն, ակադեմիկոս Աշոտ Մելքոնյանը և Մ. Աբեղյանի անվ. գրականության ինստիտուտի տնօրեն, բ. գ. դ. Վարդան Դևրիկյանը: Իրենց ելույթներում նրանք նշեցին նմանատիպ գիտաժողովի կարևորությունն ու արդիականությունը, որը նվիրված էր բարեգործությանը: Նշվեց նաև, որ նման խորագրով գիտաժողով առաջին անգամ է կազմակերպվում և դարեր շարունակ բարեգործությունը մեր իրականության անբաժանելի մասն է կազմել:

Գիտաժողովը բաղկացած էր երեք նիստերից: Առաջին նիստի (նախագահող՝ Աշոտ Մելքոնյան) ընթացքում լսվեցին Հ. Աճառյանի անվ. լեզվի ինստիտուտի առաջատար գիտաշխատող, բ. գ. դ., դոցենտ Հայկանուշ Մեսրոպյանի «Բարեգործություն» հասկացության անվանումները հայերենի տարածքային տարբերակներում, Ն. Գ. Չերնիշևսկու անվ. Սարատովի ազգային հետազոտական պետական համալսարան (ՌԴ), պ. գ. դ., պրոֆեսոր Վաչագան Զուլախյանի «Սարատովահայերի բարեգործական գործունեության հոգևոր և բարոյական հիմունքները» (ռուսերեն), Պատմության ինստիտուտի գլխավոր գիտաշխատող, թղթակից անդամ, պ. գ. դ. Ալբերտ Խառատյանի «Զմյուռնահայ կրթական և բարեսիրական ընկերությունը XIX դարի 40-ական թթ.», Պյատիգորսկի պետական համալսարանի (ՌԴ), պ. գ. թ., դոցենտ Վիկտոր Հակոբյանի «Ասորի փախստականները Հյուսիսային Կովկասում և նրանց հողային համակարգը» (ռուսերեն), Մ. Աբեղյանի անվ. գրականությ-

յան ինստիտուտի առաջատար գիտաշխատող, բ. գ. դ. Սուսաննա Հովհաննիսյանի «Հովհաննես Թումանյանը և բարեգործությունը» գեկուցումները:

Երկրորդ նիստում (նախագահող՝ Պատմության ինստիտուտի Նոր պատմության բաժնի վարիչ, առաջատար գիտաշխատող, պ. գ. դ. Ռուբեն Սահակյան) հանդես եկան՝ Պատմության ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, պ. գ. թ. Համիկ Ամիրջանյանը՝ «Հոգևոր նվիրատվությունները որպես բարեգործության յուրօրինակ դրսևորում (Ղուկաս Կարնեցու կաթողիկոսության ժամանակաշրջանի օրինակով, XVIII դ.)», Պատմության ինստիտուտի առաջատար գիտաշխատող, պ. գ. դ. Գևորգ Ստեփանյանը՝ «Բաքվի հայոց մարդասիրական ընկերության պատմությունից (XIX դարի երկրորդ կես – XX դարի սկիզբ)», Մ. Աբեղյանի անվ. գրականության ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, բ. գ. թ. Նաիրա Համբարձումյանը՝ «Հայոց ազգային, խնամակալական-հումանիտար ընկերությունների և վարժարանների դերակատարությունը հայ կանանց էմանսիպացիայի գործընթացներում XIX դարի երկրորդ կեսին Կ. Պոլսում», «Հայոց ցեղասպանության թանգարան-ինստիտուտ» հիմնադրամի (ՀՅԹԻ) Հուշագրությունների, վավերագրերի և մամուլի ուսումնասիրության բաժնի գիտաշխատող, բ. գ. թ. Էլինա Միրզոյանը՝ «Բաքվի «Հայոց մարդասիրական ընկերություն հանուն Աբ. Գրիգոր Լուսավորչի»-ն՝ պատմության մեջ», Մ. Աբեղյանի անվ. գրականության ինստիտուտի հայցորդ Քրիստինա Աբրահամյանը՝ «Բարեգործությունը Հովհաննես Հովհաննիսյանի կյանքում», ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետի հայոց պատմության ամբիոնի հայցորդ Սուսաննա Առաքելյանը՝ «Բաքվի հայոց մարդասիրական ընկերության գործունեությունը կրթական ոլորտում 1864–1900 թթ.», Պատմության ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող Լիլիթ Քոսյանը՝ «Կովկասի հայոց բարեգործական ընկերությունը և արևմտահայ գաղթականությունը (1895–1899 թթ.)», Պատմության ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, պ. գ. թ. Արմեն Հայրապետյանը՝ ««Եղբայրական օգնություն» Ալեքսանդրապոլի կոմիտեի գործունեությունն Առաջին աշխարհամարտի տարիներին» և Պատմության ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող Նինեստա Աղամյանը՝ «Կովկասի հայոց բարեգործական ընկերության որբախնամ գործունեության պատմությունից Առաջին աշխարհամարտի տարիներին» գեկուցումներով:

Երրորդ նիստի (նախագահող՝ Համիկ Ամիրջանյան) ընթացքում լսեցին Պատմության ինստիտուտի առաջատար գիտաշխատող, պ. գ. դ. Վահան Մելիքյանի «Քաղաքների համառոտաստանյան միության Կովկասյան բաժանմունքի գործունեությունը (1915–1918 թթ.)», Ռուբեն Սահակյանի «Կովկասի հայոց բարեգործական ընկերության գործունեությունը Էրզրումում (1916 թ.)», ՀՅԹԻ-ի հիմնադրամի գլխավոր ֆոնդապահ-բաժնի վարիչ Գոհար Խանումյանի «Մեկ հայ՝ մեկ ոսկի-փրկության առաքելություն», Պատմության ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, բ. գ. թ. Մարիամ Հովսեփյանի ««Հայրենիքի տուրքը» պոլսահայ մամուլի էջերում 1919–1920 թթ.», Պատմության ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, պ. գ. թ. Անի Ֆիլենկճեանի «Բարեգործությունը՝ Սուրիոյ հիւսիս-արեւելեան շրջանները գաղթած բերիկցի (քրտախօս) հայերու», ԵՊՀ հայագիտական հետազոտությունների ինստիտուտից՝ Զեդինե Հովհաննիսյանի «Ռուբեն Հերյանը որպես հայ Բարե-

գործական ընդհանուր միության անդամ ըստ Հայաստանի ազգային արխիվում պահպանվող փաստաթղթերի», Հ. Աճառյանի անվ. լեզվի ինստիտուտի արևմտահայերեն բաժնի աշխատակից Պէթթի Քիլէրճեան «Հառաքան Գարակէօզեան Հաստատութեան Գործունէութիւնը Սուրիոյ Մէջ» և Պատմության ինստիտուտի գիտաշխատող, պ. գ. թ. Կարեն Մկրտչյանի «Իրանահայ բարեգործ Արսեն Մինասյան» զեկուցումները:

Յուրաքանչյուր նիստի վերջում զեկուցողները պատասխանեցին մասնակիցների հարցերին, տեղի ունեցան քննարկումներ: Գիտաժողովի արդյունքներն իր ելույթով ամփոփեց Ռ. Սահակյանը:

ՆԻՆԵՏԱ ԱԴԱՄՅԱՆ